

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De m[u]ltiplici vsurario[rum] pena. Sermo CXVII

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De multiplici pena vsurarioꝝ.

De multiplici vsurarioꝝ pena.
Sermo CXVII

Radix oim maloz

Est cupiditas. j. ad Tim. vj. In pcedē
ti. ser. audistꝫ pla q̄ valēt ad deestaci
onē vsure: vicꝫ multiplicē vsurarioꝝ stulticiā
multiplicē eoz iniquitatē z magnā ex crudelitatē
Nūc sup est q̄rtū mēbrū in pcedēti. ser. ppositū
vicꝫ atrocitas vltiois/sue multiplex vsurarioꝝ
pena in p̄nti z in futuro. Pro gra Aue. Radix
oim malo. est cupi. vbi s. ¶ In p̄nti ser. viden
dū erit de duplici pena vsurarioꝝ: vicꝫ d̄ pena
quā h̄nt in p̄nti: z de pena quā hēbūt in futuro.
In p̄nti tūc puniunt̄ in duplici pena. Videlicet
Timoris
Pudoris
Obstinatiois
Punitiois
Subite mortis.

prohibet
vsurā sa/
ra. sc̄ptu
ra.

Canōes
sacri pu/
niūt vsu/
ram.

¶ Pro q̄ in p̄nti puniūt vsurarij p̄ eccliaz q̄/
drupte. Pro phibitōe p̄ sc̄pturā sacra. vii. Le
uit. xxv. d̄. Ne accipias vsuras: nec ampliꝫ q̄
dederis. Et ibid̄. Pecuniā tuā nō dab ad vsurā
z frugū supabūdantiā nō eriges. Item Deut.
xxij. Nō fene. fra. r. ad vsu. pecuniā / nec fruges
nec quālibet aliā rē. Et ibi. d̄. Fratri tuo absq̄
vsura id qd̄ indiget comodab: vt b̄ndicat tibi
dñs ds tuꝫ in oi ope tuo. Jē Ezec. xvij. cōnu
merat vsura inē horreda z deestāda scelera cē/
na moze multrāda: vbi p̄mo mltis sceleribꝫ q̄
vbi nūerariis subūgūit̄ ibi: ad vsurā nō accom
modauerit z apliꝫ nō accepit. Et subinfert̄. Si
q̄s genuerit filiū latronē / boicidā / adulteratē /
z idolarrā / z ad vsurā dāre et ampliꝫ accipētē /
nūqd̄ viuere: nō viuere: cū vniuersa hec deestāda
fecerit / moze moze: z sanguis eiꝫ i ip̄o erit
Jē in ps. liij. Uidi iniquitatē z d̄dicōes in cita
te: z la. in me. eiꝫ z iusticiā: z nō defe. de pla. eiꝫ
vsu. z dolus. Et itez in ps. Dñe q̄s habi. in ra.
tuo: aut q̄s req̄es. in mō. sc̄o tuo. Et seq̄t. q̄ pec
siā nō de. ad vsu. Et itez Prover. xxvij. Qui
coacervat diuitias vsurꝫ z fenore libali: in pau
peres congregat eas. i. viro misericordi z gregat
eas. Jē in no. test. Lu. vj. dñs vnico vbo oem
vsurā phibuit di. Mutuū da. ni. inde spantes
De q̄ lac̄ d̄icti s. ser. cvj. ¶ Secdo ecclia phibz
z punit vsurā p̄ canones sacros: vicꝫ p̄ auctes
sacroꝝ z cilioꝝ z sumoz p̄nticū. An. xiiij. q.
iiij. Nec b. de Leo papa. Nec hoc q̄q̄ p̄terereū
dū diximꝫ esse q̄sdā lucri turpis cupiditate ca
pros: q̄ vsuraria exercere pecuniā z fenore vsu/
lunt direlere. qd̄ nos vt nō dicamꝫ in eos q̄ sūt
in clericali ordine zstituti: sed etiā in laicos ce
dere q̄ ch̄ianos sedici cupiūt / z dolemꝫ: quod
vindicare acius in eos q̄ fuerūt cōfurati. i. cō/
uicti decernimꝫ: vt ois peccādī oprunitas ad i/
mā. Et itez eꝫ de vsu. in c. qz in oibꝫ. Alexā. iij
ait. Quia in oibꝫ fere locis ita crimē vsuraz in
ualuit: vt mltis alijs negocijs p̄missis q̄si li

cite vsuras exerceāt. Et q̄lic vtriusq̄ testamēti
pagina zdenent neq̄q̄ attendunt. ideo statim
mus vt vsurarij mai festi nec ad coionem ad
mittant alraris: nec ch̄ianā (si in hoc decesser
runt) accipiat sepulurā: sed nec oblatōes eoz
quis q̄ accipiat. Et itez in c. Sup eo. idem ait.
Cū vsuraz crimē vtriusq̄ testamēti pagina de
testet: sup hoc dispēsarōes aliquā fieri posse nō
videmꝫ. qz cū sc̄ptura sacra phibeat p̄ alterius
vita mētri. mltomag. phibēdus est q̄s ne etiā
p̄ redimēda vita capriūt vsuraz crimē inuol/
uat. Et itez in ca. z sultur. Urbanꝫ rertꝫ q̄renti:
An in iudicio aiaz ille cēsēdꝫ sit vsurariꝫ: qui
ex p̄posito accipēdi ampliꝫ / absq̄ tñ zuentioe
mutuat. aut q̄ p̄ter datā solonis dilarōes am/
plius vendat merces suas: R̄ndet. qd̄ inq̄t in
his casibꝫ tenendū sit ex euāgelio Lu. vj. manī
feste cogitē vbi dicit: Mutuū dare nihil inde
spantes. Et iō ad talē accepta restituēda i ant/
maz iudicio efficacit̄ inducēdi sūt. ¶ Tertio
ecclia phibet z punit vsurā p̄ doctores sc̄os. vñ
xiiij. q. iiij. Si feneraueris. d̄t Augu. Si fene
raueris boiem. i. si dederis alicui pecuniā tuā:
a q̄ plus q̄ dediti expectes accipe: nō pecuniā
solū: sed si aliud aliqd̄ plus q̄ dediti expectes.
accipe / feneratoꝝ eoz: z in b̄ iprobādus / nō lau/
dādus. Et in ca. purat. ibidē Hieron. ait. Pu
tant qdam vsuras esse tñ in pecuniā. qd̄ pu
dens diuina sc̄ptura ois rei aufert supabūdan
tiam: vt plus nō recipias q̄ dediti. sic de b̄ su
pra p̄z Leuit. xxv. A. Jē aliꝫ p̄ pecuniā fenera
ta solēt munuscula diuersi generꝫ accipere: z nō
irelligūt sc̄pturā vsurā appellare oem supabū
dantiā: z qd̄ d̄. i. si ab eo qd̄ dederit plꝫ reaccepte
runt. Et in c. Pleriq̄. Amb. inq̄t. Pleriq̄ refu
giētes p̄cepta legꝫ cū dederit pecuniā negotia
toꝝ: nō in pecuniā vsuras erigūt: s̄ de mer/
cibꝫ eoz tanq̄ vsuraria emolimēta accipiunt.
Idē est de illis q̄ occasiōe mutui p̄stiti escas re
cipiūt: aut ad mēsas illoꝝ q̄bꝫ mutuauerūt acce
dūt. Tales audiāt qd̄ lex dicat. Neq̄ inq̄t vsu
ras escaz accipies: neq̄ oim rez. Et itez. xiiij.
q. iiij. c. qd̄ dicā. Aug. ad Macedon. d̄. Quid
dicā de vsuris q̄s z ipe leges z iudices reddi u
bent. an crudelior est q̄ subtrahit aliqd̄ vel erit
pit diuiti: q̄ q̄ trucidat paup̄rē fenore. Et in
c. si q̄s. Amb ait. Si q̄s vsurā accipit: rapinā fa
cit: vita nō viuūt. Et. xiiij. q. v. ca. Nolite. Aug.
de v̄bis dñi ait. Nolite elynas facere de vsuris
z fenore: dūmodo vicꝫ sc̄ri pōt cui restitui d̄z.
¶ Quarto ecclia militās phibet z punit vsu/
ras per leges impiales. Pro cuiꝫ iellectu eria
p̄ ordinē s̄ notāda. Pro est norandū q̄ oia iu
ra in lege nāli fūdara repunt: z ab ipa lege na
ture q̄libet ius suscipit officiū suū. Pro offi
ciū legis nāe est phibere oia vicia z p̄cā p̄ solā
eoz cognitōes z deestāroes. qz docz vicia eoz
sc̄ere: z ad illa deestāda inclinat. ¶ Secdo
vero ius canonici a lege nāe officiū habz diry
gere in cōe bonū fm q̄ cōgruit b̄nue societati

Doc. sci
pununt
vsuram.

Officiū
legꝫ nāe.

Mal
mice
duplic
causa.

Triple
concess
uris d
mitens
penam.

Addens
phibitōes

q̄ nō solū civilif: s; r̄ reglarit̄ uiuat/ fm fidē in deū tendēdor: vitā aliā expectādo. Nā cū ius canonicū sit q̄dā explicatio diuini iuris: necesse est q̄ idē t̄min⁹ ab eisdē finalr̄ intēdat̄. Tale at̄ cōe bonū nō pōt p̄uari r̄ pmoueri nisi p̄ quādam celestē amicitia/ quā charitatē vocam⁹: si ne q̄ ipossibile est queq̄s rēdere in vltimū finē: scz deū. ¶ Tertio insup ius civile h; a lege nature dirigere in cōe bonū: fm q̄ cōgruit huane societati civilif̄ uiuēt: fm quē modū cōe bonū h; nutriri/ cōseruari/ r̄ pmoueri p̄ legalē iusticiā: r̄ p̄ civilē amicitia. Et h̄ solū officiū sufficit ei.

L
Malū p̄ micit̄ ex duplici causa.

¶ Scdo notādū fm maḡm Berard. de sentis. quē recitat Jo. and. in mercu. in r̄la. p̄ctm. q̄ malū duob; de causis p̄mitti pōt. P̄mo pp̄ bonū qd̄ inde orit̄. Scdo pp̄ malū qd̄ in de vitat̄. Ut aut̄ malū vitet̄/ trib; modis p̄mittit̄ malū. P̄mo vt vitet̄ malū sp̄iale i aia qd̄ est mal⁹: p̄ malū corpale in corpe qd̄ est mīnus. Scdo vt vitet̄ vniū malū sp̄iale qd̄ ē mal⁹ ius: p̄ min⁹ malū sp̄iale. sic sepe p̄mittit̄ min⁹ p̄ctm vt vitet̄ mal⁹. Tertio vt vitet̄ vniū malū corpale mal⁹: p̄ aliū corpale qd̄ est min⁹. Et de his notat̄ Ne cle. vel mo. cap. iij. in p̄ma glos.

L
Triplex concessio iuris di; mittens penam.

¶ Tertio notādū est q̄ triplex concessio iuris distingui pōt fm p̄dictū mḡm Berard. de sentis. vbi s̄. P̄ria est concessio remouēs punitōes. Sc̄ cūda addēs p̄hibitōes. Tertia subdēs subuentionē arq; fauorē. P̄ria est concessio remouēs punitōes. i. dimittēs penā: fm q̄ br̄us Greg. scribens angloꝝ ep̄o de obfuar̄ia ieiunij q̄dragē malis: p̄misit inordinatū esus carnū q̄dragē carnisp̄uij. sic p̄z dist. iij. ca. Deniq; vbi dicit̄ finalr̄ q̄ laici nō p̄nt auerri a tali p̄suetudine. r̄ iō cū venia suo i genio s̄ relinq̄ndi: ne forte p̄ioꝝ existat̄ si a tali p̄suetudie p̄hibeant̄. Et sic de glo. loq̄t̄ ibi de venia pene nō culpe. Et illo p̄ simplicē p̄missiōe p̄cedit ius civile d̄ctū vsurariū: qz nō punit̄ eū. Un̄ ius civile p̄hibere habet p̄mo r̄ p̄ se: p̄ pene cōminatōz illa vicia que p̄nt domestica r̄ civilē amicitia ip̄cedire. S; qz in d̄ctu vsurario a mutū recipere interuenit voluntas: licz nō absoluta/ t̄n̄ p̄ditōata. Et ex h̄ euidēt̄ non apper̄ p̄dictā amicitia ip̄cediri. Et sic lex civilis p̄ aliā p̄hibitionē r̄ penaz relinq̄ h̄ d̄ctus p̄hiberi r̄ puniri/ relinq̄ns diuino iudicio. vñ Aug. in li. de libe. ar. Ter illa q̄ regendis citatib; fert̄: mltā p̄cedit ac ipunita relinq̄: qz q̄ diuinā p̄uidētā vindicant̄. p̄z de lupa narib; r̄c. Necario t̄n̄ talis d̄ctus vsurariū/ re canonico p̄hibet̄: eo q̄ ex fine quē intrēdit h; necessario oia vicia p̄hibere. qz ois mortal̄ culpa obuiat charitati: p̄ quā h̄o dirigit̄ in deum. Dic̄ est q̄ om̄e p̄ctm qd̄ p̄hibet̄ a iure civili qd̄ manar̄ a iure nāt̄/ etiā p̄hibet̄ a iure canonico.

L
Addens p̄hibitiōz

¶ Scda est concessio addēs p̄hibitiōes: q̄ idē est qd̄ p̄missio tollēs impedimētū. fm quē modū iudei int̄ nos hitances in sui r̄p̄obfuantia ab ecclia p̄mittūt̄. sic h̄ oñdit̄ Greg. xlv. di. in ca. Qui sincera. vbi sic ait de iudeis. Des festiu⁹

rates feriasq; suas sic hacten⁹ cāp̄i q̄sp̄entes eoz; p̄ lōga retro r̄pa tenuerūt̄. liberā hēant ob seruādū celebrādiq; licentiā. Ecce quōd hęc concessio addit̄ p̄hibitiōes: p̄hibēdo vtz ch̄ianos ne ip̄cedat̄ iudeos in suis ritib;. Et sic non solū p̄mittit̄ rit⁹ eoz;: sed p̄hibet̄ ne ip̄cedat̄. ¶ Tertio concessio p̄stans fauorē r̄ subuēdiōem arq; iuuamē: fm quē modū q̄q; p̄mittit̄ ecclia clerici cū a seclari p̄r̄e occidi. Et hęc concessio se h; per additionē ad p̄cedentē scdam: quē admodū sc̄ cūda ad p̄mā. Nā in ista concessiōe nō t̄m̄ subtrahit̄ p̄minatio pene sic in p̄mā: sed vltra h̄ tollit̄ impedimētū p̄ qd̄ posset occisio clerici impediri: sic p̄tingebat in scda concessiōe. r̄ vltra h̄ p̄stāt̄ iuuamē in ista t̄ria. Nā clerici q̄ dign⁹ est morte dēgdat̄ r̄ punit̄ ecclia: r̄ ip̄m tradit̄ in manus iudicis seclaris vt occidat̄. P̄dicta patet de ver. sig. nouim⁹. Et de p̄. r̄ re. ca. ij. lib. vj. Nec h̄actē concessiōe non dat̄ vsurarijs ius civile: qz manū vel auxiliū mime p̄stare eis. Neq; etiā scdam concessiōe: qz nō p̄hibet̄ eos puniri iure canonico r̄c. Et illo inferit̄ q̄ ius canonicū contractū vsurariū neq; cōcedere pōt. qz cōcederet p̄tra vt. r̄ no. restm. exera de vsu. in cap. sup eo. vtz s̄. B. ¶ Scdo inferit̄ q̄ in d̄ctu vsurario nō p̄t cadere disp̄sario: pp̄ malū sp̄iale vitādū. Nam malū qd̄ incurrit̄ vsurariū p̄ p̄dictū d̄ctū q̄magimū sit: p̄z ex p̄cedentib; r̄ in seq̄ntib;. pp̄ q̄ oia est finalis conclusio: q̄ ius canonicū nullo mō p̄t cōcedere: neq; d; p̄mittere d̄ctū vsurariū pp̄ malū malū vitādū. qz regularit̄ loquēdo nō apper̄ aliqd̄ mal⁹ ip̄o: qd̄ p̄ vsuras valeret̄ cuitari. r̄ sic finalr̄ vsura oī lege merito p̄hibet̄. Leges itaq; silr̄ p̄hibent̄ vsurā sic canones. r̄ lex nāc: sed nō punit̄ vsurarios ex cāis dicit̄. r̄ q̄rū ad h̄ p̄mittunt̄. Un̄ fm In nocē. Host. r̄ Jo. an. si nō oī lege p̄hiberet̄ vsuraz: fenerari liceret̄: fere in de seq̄nt̄ innūera bilita mala. Nā si hoies nō intrēderēt agriculturē: nisi forte q̄n̄ aliū agere nō valeret̄. ex h̄ tanta insurgeret caristia: q̄ oēs paupes fame p̄irent. Nā et si frā h̄rent ad colēdū: aialia r̄ alia infra ad colēdū necaria h̄re nō possent: qz a se paupes nō valeret̄ h̄re: nec insup a diuitib; h̄rent illa: qz diuites pp̄ securitatē r̄ mai⁹ lucz pot̄ ponerent̄ pecuniā ad vsurā q̄ ad miora r̄ minus causa lucra. Insup dato q̄ aliq; diues aliqd̄ i talib; poneret̄: t̄n̄ victualia ita cēt̄ cara: qz paupes nō h̄rent vñ viuere possent: ex q̄ t̄n̄ si delib; magim̄ piculū imineret̄. P̄z h̄ ex p̄dictis q̄ sic d̄: L cēt. x. Auaro. s. vsurario: n̄. est sceler. Sic h̄ h̄ris p̄mā penā vsurarioꝝ: quā p̄ vsurarios induc̄ ecclia militās p̄ sc̄pturā sacra: per canones sacros: p̄ docē. sc̄tōs: p̄ leges impiales r̄c. De h̄ vide exm̄ infra circa l̄faz. N. etū. vtz de sepulco in mōasterio. ¶ Scda p̄ pena q̄ rā gūt̄ vsurarij: ē p̄a rior: r̄ d̄ctio r̄tinu⁹ quē h̄nt vsurarij amittēdi sic acq̄sita. Imo ex tali r̄tinu⁹ r̄iore sepe ple carēt̄/ deo sp̄alr̄ p̄ h̄ eos punire. vt sic r̄tinuēz gregāt̄ r̄ timēt̄ ne amittāt̄ q̄grega

P̄dictas fauorem

B

Ecclia in r̄is canonici

P̄na t̄i mor; p̄mittit̄ vsurarij

Doc. sc̄i puniunt vsuram.

D

Officijs leg; nāc.

20000
20000
20000

De multiplici pena usurarioꝝ.

ra: tādē nō bēant cui acq̄sita relinquāt. in 7 illō
 D. sec. ix. Da illis vultū sine liber/ / z vbera a: ē
 ria: vñ filios bñt inuicē / stultos cr. pdigos: q̄
 cito dissipāt oia q̄ mltro tpe z mltis laboribz a/
 uarus acq̄siuit. Un̄ in ps̄. Nūcātes transse. fi.
 eiꝝ mēdicēt: cūciāt d̄ habi. suis. Sūt z vsura
 rī in p̄tinuo tiorē ne capiāt aut p̄dent. sepiꝝ em̄
 p̄t res q̄s iniuste acq̄sierūt / ip̄i iuste z q̄nq̄ in/
 iuste ab hoīe: rñ iusto dei iudicio h̄ p̄mitēt: ca
 piūt. tenent. dure tractant / z rebz suis spoliāt
 fm̄ illō Esa. xxxij. Ue q̄ p̄dar: nōne z tpe p̄da
 beris. ¶ Tercia pena est pudoris: hz em̄ vsu/
 rariꝝ pudorē de fama z de noīe suo. Nā celi bo
 nozat ab hoībz: z ei reuerētia exhibet ex̄tius: rñ
 testat ei p̄cia sua q̄ indignꝝ est honore: z q̄ ip̄i
 mer q̄ cū honozāt reputāt cū vilē z idignū ho
 noze: sic bñ solebāt antiq̄us r̄les honozare. a/
 deo nāq̄ viciū deref̄s bāt vsure: q̄ vix in vna
 maḡ citare posāt vñ vsurariꝝ inueniri. Sic si
 veniebat ad cū: nō dabat pecuniā ad vsurā: nī
 si p̄ dara fide q̄ nō publicaret. De q̄ si oriebat
 suspicio / domꝝ ei dicebat domꝝ diaboli: vinea
 sua vinea diaboli. z sic de alijs rebz eiꝝ: pacē ei
 osculū nō dabat: nec ignē i domo eiꝝ accipiebat:
 ab oībz digito mōstrabat: huiꝝ occursum expa
 uef̄cebat pueri: ip̄m q̄z demōstrātes / ad inuicē
 fugiebāt. Ecce q̄ca cōfusio scā est ap̄d antiq̄s
 vsurario. Uetnā bodie hec fierēt. Et sic p̄ p̄udo
 re z p̄fusioe a talibz sc̄ribz vsurariꝝ mlti terra
 berent. Nec Unē. vbi s̄. ¶ Quarta pena est
 obstinacōis. vñ post lōgā p̄suetudinē vsurariꝝ
 vsuras recipiēdi: ex pudore z p̄fusioe veniūt ad
 mēris obstinacōes: ita vt nō restituāt neq̄ resti
 tui p̄mitēt res male acq̄sitas: sed sic fur cū re
 furriua dep̄hēsus: i morte cū ea z p̄ca suspēdū
 tur in inferno. Rō aut̄ q̄re vsurariꝝ nō restituūt
 est: q̄ si est. pdigꝝ nō p̄t: q̄ nō hz vñ restituūt. vñ
 nō vult si est auarꝝ. vel si vult nō nisi in morte
 ad s̄litudinē vasis freti: vulgaritē sparbat. in q̄
 cōgregant denarij: s̄ inde nō p̄nt extrahi / nisi
 frāgat. vel si vult an̄ mortē: alit vult q̄z dz: cuz
 pdicōibz z circūstantijs indebitē z iniustē. vel
 pot̄ vult dare q̄z restituere: bis q̄bz nō dz. Et
 hic est q̄ res vsurariꝝ post mortē subito cua
 nescūt z inueniri nō p̄nt: q̄ p̄ cape capite: q̄ de/
 bitoz eiꝝ est negat si p̄t. vñ q̄ sepe nescit vbi oc
 cultauerit res suas. Idē intelligo de alijs auar
 ris signāter q̄ res male acq̄siet: vñ acq̄sitas iu/
 ste: siue cōmissas nō vt debet restituūt. De h̄ vi
 de ifra ex̄m̄ sc̄riū post lram D. ¶ Quinta pena
 est puationis. Un̄ vsurariꝝ puant mltis bonis

J
pena pu
dozis.

Nota.

K
pena ob
stinacōis

- ¶ Bonis spiritualibus
- Gratia temporis.
- Uicē S̄ra ch̄i z fraternit̄e ch̄ianit̄atis.
- Oblatiōibz z elemosynis q̄ facit.
- Suffragijs ecclesie
- Ecclesiastica sepultura.

Z ¶ Primo vsurariꝝ priuat bonis sp̄ialibz que
 pena pu
ationis pecuniā suā gr̄is mutuatet p̄pter deū mltū me

reret ap̄d deū. fm̄ illō Prover. xxij. Sup̄ aur
 z argenti gr̄a bona. Usurariꝝ autē: pecuniā suā
 p̄fert gratie. idēo deꝝ iuste ei nō dar gr̄am tanq̄
 gr̄e contēptori. De h̄ merito q̄rū sit siq̄s murus
 at p̄pter deum. dixi s̄. ser. cxx. ¶ Secūdo vsura
 rius priuat gr̄a tempis nobis gr̄is exhiberi: qz
 vsurariꝝ repus vendit. Et qz gr̄is nob oībz exbi
 bet: iure priuat gr̄a tempis q̄ nihil nobilitꝝ: qz
 vna hora salutē aie sue posset pcurare z gr̄am
 nō habet: qz tps vēdidit qd̄ gr̄is dare debu/
 it. fm̄ illō Mar. x. Gratis accepistis: gratis da
 te. ¶ Tercio puat gr̄a quā ch̄is nob ex̄b̄ibite
 in multis bñficijs gr̄is ea dādo. p̄ q̄bz vult ce
 nos bñficiā gr̄is exhibere. Un̄ Lu. xj. Si mu/
 tuū dact̄ cis a q̄bz sperat̄. que vobis est gr̄a: h̄
 ei exigit fracta charitas oīm ch̄ianoz: vt vñ
 alteri gr̄is mutuet. fm̄ illud Deur. xxij. Non
 feneraber̄: fratri tuo. In h̄ igit vsurariꝝ obla
 nus longe def̄ior est iudico: qz iudeꝝ iudeo non
 p̄modat ad vsurā. iō p̄t hec oia iuste puat gr̄a
 ch̄i z fracte ch̄ianitat̄. ¶ Quarto puat obla
 tiōibz z elem̄is q̄ fac̄ de vsur̄: in q̄bz videt̄ de
 plus ad iracundiā puocare q̄z placare. fm̄ illō
 Eccl̄. xxij. Imolantis ex̄ iniq̄ oblatio eiꝝ ma/
 culata: z nō sūt bñplacite subfanatiōes ip̄ioꝝ.
 Tales em̄ sūt filis illis q̄ in passione ch̄im cru
 cifigebāt: z arundinē de q̄ eū vberabāt i ma
 nu eiꝝ ponebāt: z eū illudēdo adorabāt. Et seq̄t
 vbi s̄. i. Ecclesiastico. Qui offert sacrificiū de sub
 stātia paup̄ez: q̄si q̄ viciat filiū in cōspectu
 p̄is. Tale en̄genū facit deo p̄i q̄ offert de sub
 stātia ablata paup̄i p̄ vsurā vel rapinā. Sic le
 git̄ in Drosio z schola. h̄isto. fecisse Astyagem
 regē Persaz. Arpello p̄ncipi militie sue: q̄ of
 fenderat eū p̄ euasione L̄yri nepos̄ sui. Un̄ sic
 habet̄ in h̄isto. schola. sup̄ Dan. xij. ca. Astyaḡ
 ges rex Medozū er Persaz: vidit in somnis
 virem nascentē de vtero siue de genitalibz filie
 sue: totā Astiam occupantē. Et a cōterozibz s̄
 bi fuit r̄sum: q̄ visio illa figurabat filiū ex ea
 nasciturū: q̄ occuparet regnū Medoz. z Per
 saz. z ip̄m eijceret de regno: p̄pter hoc rimēs ne
 ip̄e vñ filius suus regno puaret: dedit filia suā
 militi paup̄i. Et cum filia sua cū illo facta esset
 p̄gnans: fecit repus patri sui explorari z puez
 natū sibi appoztari: quē tradidit secretario suo
 Arpello. vt s̄. vt secete infecer̄: q̄ cōpatiens
 puero ip̄m nō infecer̄: sed in q̄dā nemore for
 tune dimisit: ad quē q̄dā canicla pastor̄ regis
 q̄ erat iñ nemꝝ frequētē veniebat z ip̄m lacta
 bat. Et pastor̄ pdic̄ vōles scire vbi canicla de/
 clinabat / inuenit puez ita paup̄erē tacētē: quē
 accepit z tradidit p̄zoz̄i sue nutritiū: q̄ postea
 factus est rex Persaz. atq̄ Medoz ad libera
 tionē iudeoz. Hoc modo vt de maḡ in h̄isto.
 vbi s̄. q̄ cū creuisset puer z haberet tanq̄z filij
 pastoris iudebat cū pueris z factꝝ est rex corū:
 z inobediētes sibi grauē affligebat: qd̄ grauē
 ferētes / p̄tes pueroꝝ accusauer̄ ap̄d regem̄ filij
 lū pastoris: quē cū rex vocasset z argueret q̄re

vsurariꝝ
ch̄ianꝝ
deccior
est iudeo

Ex̄m̄

L̄yris
gurac
ch̄im.

N
puat v
rariꝝ su
fragijs
oīombz
eccle.

pueros plagasset. Ille inreptid⁹ rñdit se vt regē fecissē. Et admiratus rex: qđam signa generi sui in eo dep̄hendēs: vocato pastore secretarij rei v̄itate agnouit. Verūcamē timor ei⁹ de nepotē mutigat⁹ est: estimās qđ v̄bū coniectoz de regē amplexū esset in regno pueroz. Et tūc eidē cui cōmiserat occidēdū cōmiserat alendū: nō in dicans tū esse nisi pastoris filiū. Et sic dicit⁹ rex astyages fecit capi clam dicit Arpelli filiū parvulū vnigenitū: et occidit et parari diuersimodis: p̄pinari p̄i p̄ venariōe: de qđ cū satis comēdisset: et bonitatē carnū cōmendassē: fecit ei apporari cruda mēbra qđ retinerat. s. capue et manus et pedes pueri: dicens illa esse extrema dicere venariōis: qđ cogitans vidit/doluit: et dissimulauit: captans horā qua posset vindicare factū pro qđ laborauit p̄pe suo. Factū est autē vt Astyages rex traderet exercitiū illi secretario Arpello ad hostes expugnādos: ipse v̄o resedit in mēdia. Et ille nō inemor malefici regē p̄suasit exercitū: vt sparticiū. i. puerū p̄dicitū p̄ caniculā nutritū sibi eligeret in regē. Persaz: Et cognominatū ē Lyrus: qđ inceptat heres. q. d. lz re lucet Astyages: hic ē heres. Quo facco timēs Astyages: Dariū cōsobrinū sibi adoprauit in filiū. Et collecto exercitu cōgressus est versus Lyrū: et fugerūt. Perse. vxores autē eoz et mares egresse ad eos: et deiecit posterioribz suis aiebāt. Vultis ne inchoire in vtrosq; marz et res nasci. Hoc pudore Perse excitati acris redierunt in hostes: et vice⁹ est Astyages. Lyr⁹ autē mag⁹ exhibuit se illi nepotē qđ victorē: nam regnū byrcanoz p̄cessit ei. Dario v̄o tanqđ fratris maris sue tradidit regnū Medoz: tanqđ sub certa spe reuertēdi ad ipm. Ille Lyrus inspirāte deo dedit licentiā iudeis qđ erant in vniuerso regno suo vt rediret i iudeā et edificaret domū dñi in hierlm. Excitat⁹ autē fuit v̄bis Lsa. qđ añ ec. 7. r. ānos sc̄pserat dñm dicētē c̄bio meo Lyr⁹ ro: cui⁹ app̄hēdi dexterā subijciā gentes et regē. ipse reedificabit domū meā in hierlm. Propre rea ille Lyrus dicit esse figura ch̄i. qđ sic Lyrus fuit saluator iudeoz nutrit⁹ in paup̄tate: et cre scens in mlta aduersitate. sic ch̄ius dñs saluator tot⁹ mūdi in paup̄tate et aduersitate hic v̄p̄tē zc. Ad p̄positū sic Astyages rex filiū Arpelli occidere fecit et sibi in cibū dedit. sic vsurari⁹ imolat filiū pauperē in p̄spectu dei p̄tis: cū afluigie eū vsur⁹: de qđ deo oblatōz facit. Unde Augu. de vsurarijs dē. O lucra dānosa: inuenis pecuniā: p̄dis iusticiā: p̄dis aiām: p̄dā quā rape cupis muscula est: in qđ sic mus volens cape lardū capis. detinēs alienū a diabolo detinētis. **¶** Quinto vsurari⁹ puat suffragijs ecclesie et orōnibz ecclesie et coione: et p̄fortio p̄p̄oz dei: caret et coione sacre eucharistie. vt p̄z ex cas nonibz sacris sup̄ recitat⁹ B. L. Un̄ Apoc. xxiij Bri qđ p̄ portas intrat citatē zc. Et sequit⁹. Fos r̄is canes venefici et idolatre zc. q̄les sūt vsurarij. Canes sūt: qđ vt canes famē insatiabilem pa-

riūt. Venefici: qđ alios venenoso exēplo v̄l pecunia v̄l p̄silio ificiūt. Idolatre: qđ pecuniā vt deū colūt. et sup̄ oia eā diligūt. hi excludēdi sūt ab ecclesia militāre: vt s. B. L. et tandē excludēt ab ecclesia tr̄iūphāre. Un̄ sic dē Vincē. vbi s. rez fert mḡi Jacobo: qđ dā bon⁹ sacerdos monēs p̄ em suū vt restitueret. cū noller adq̄scere: eo mortuo dñi faceret orōnes p̄ mortuis in ecclesia sua/dicebat. Nolite orare p̄ aia p̄tis mei qđ restituerē p̄p̄sit: qđ sepult⁹ ē in inferno et faciē dei de cetero nō videbit. Ali⁹ vsurari⁹ cōmodauerat q̄rtuoz libras: d qđ debebat h̄ie. xij. vsq; ad q̄rtuoz ānos. adueniēte sacerdote i ex̄t̄is nihil extorq̄re potuit ab eo nisi hec v̄ba. Duodecim libras qđ tal⁹ dōz p̄ q̄rtuoz reddat. **¶** Sexto vsurari⁹ puat⁹ ē ecclesiastica sepultura: qđ talibz p̄hibita ē: vt p̄z s. B. L. Imo si vsurari⁹ sepelit in ecclesia/sepultura p̄ sibi nocet qđ p̄dest. Un̄ Bre. iij. dial. Quos p̄cā ḡuita dep̄mūt: nō ad absolutiōes h̄z poti⁹ ad maior⁹ dānariōis cumulū ē. qđ eoz corpa i ecclesia ponūt. Et postea ibi dē dē. His qđ p̄cā ḡuita dep̄mūt: si i sacro loco sepeliri se faciūt: restat vt etiā d̄ sua p̄sūptione iudicent. Qđ p̄bat ibi dē p̄libz exēplis. In ciuitate b̄suntina accidit: qđ cū qđā magn⁹ vsurari⁹ qđ valde iocūd⁹ erat sederet ad mēsas suā vt comederet: subitanea morte i ipa mēsa pauss⁹ cecidit. Qđ vidētes ei⁹ filij qđ debebat d̄ duobz b⁹ p̄ugibz: ad gladios cucurrerūt: p̄ie dimiss⁹ so: sup̄ arcas de eis cōpugnātes custodiēdis et saluādis: d̄ aia p̄tis v̄l corpē paz curātes. Lū āt fuisse sepult⁹/iunct⁹ parietē ecclesie parochialis sc̄i Joānis. Et facta ibi fuisse p̄minēs sepultura iuncta parietē et inserta: i mane a parietē repulsa et lōge d̄p̄p̄sa inuenit: qđ si p̄ b̄ in uerē qđ nō h̄iet cōione i ecclesia. Dec Vincē. i spec. moz. li. iij. dif. xj. pre. vij. Qualit⁹ āt sepeliēdi sine vsurarij notat⁹ Hier. xxiij. cū dē. Oculi tui et cor ad auariciā et ad sanguinē fūdēdū inoētē: et ad calumniā et p̄sumationē mali opis. Et seq̄. p̄tēca hec dē dñs: Nō plāgēt eū et nō p̄crepabit ei. vt dñe: vt in lye. q. di. oēs plāgūt seipos. null⁹ āt plāgie eū v̄l ei⁹ ifortunū i corpe et aia. Et seq̄. Sepultura asini sepeliet⁹ putrefact⁹ et piec⁹ ex̄ portas hierlm. Ecce sic asin⁹ sic sepeliet⁹. Asino mortuo dñs euz ex̄coriat/ sibi pellē recinēs et cadauer ad fossatā trahere faciēs: vbi āmes et corui pugnāt d̄ carnibz: canes de ossibz. Sicut vsurari⁹ ex̄ ecclesiaz p̄ijciēd⁹ ē i fossat⁹ et loc⁹ im mūdīs. Et dñi recinēt sibi pellē r̄paliū rez: deo mōes pugne de aia corrodēda: et āmes d̄ cadauere. De h̄ dē Vincē. vbi s. exēplū qđ refert⁹ Jacobi. Lū qđā b̄ndict⁹ sacerdos corpe publici vsurarij qđ noluit restituerē: noller tradere ecclesiastice sepulture istātiā et violētā amicōz nō fecit⁹ ait. Videam⁹ de h̄ qđ velt⁹ de⁹. Ponam⁹ corpe ei⁹ sup̄ asinū suū. et vbi cūq; i ecclesia v̄l alibi eū tulerit ibi sepeliat⁹. Lū āt p̄cordasset hūc sine: tulit eū asin⁹ ad furcas. i. ad paribulū rez: et inire: vbi eū inf̄ latronū cadauera sacerdos

Exēplus

Exēplus

¶ puat ecclesiastica sepultura

Exēplus

Exēplus

vsurari⁹ ch̄ian⁹ deterior est iudeo

Exm.

Lyrus figurat ch̄m.

¶ puat vsurari⁹ suffragijs et orōnibz ecclesie.

De multiplici pena vsurarioꝝ

Exēpluz

dimissis. Nā cū dicat d̄ scribis Eccl̄i. xliij. Corp̄a
 eoz̄ i pace sep̄ta s̄nt̄i cū vsurarijs nō h̄nt cō
 foritū. Et Esa. xliij. d̄. Quasi cadaver pueriduz
 nō habebis p̄foritū. q. d. Et si alij alij q̄sc̄ar:
 tu nūq̄. Et subitūgit̄ Uincē. ibidē. Idē m̄gi Ja
 cob̄ dicebat: q̄ cū q̄dā fenerator mortu⁹ cēt ni
 hil restituere volēs. q̄dā mōachi p̄ce amicor̄ ee
 p̄cio induci sepelietur cū i claustr̄o suo. Et vi
 debat̄ eis q̄ singul̄ noctib̄ surgere d̄ sep̄cro
 suo: cā delab̄z̄ z̄ boecis nocurnis x̄berādo mo
 nachos fugabat dicens. Isti dei inimici salure
 quā mibi p̄mirēbat̄ p̄ferre nō p̄nt̄ z̄ pecuniaz
 meā habuerūt. Cū autē b̄ sepi⁹ fieret̄ inierūt p̄si
 litū cū q̄dā p̄bo viro z̄ sapiēte q̄ p̄sultit̄ q̄ adiu
 uaret̄ vt̄ q̄sc̄eret̄. q̄ r̄ndit̄ q̄ q̄sc̄ere nō poterat
 nec eos q̄sc̄ere dimiseret̄ q̄ diu cū i tra sc̄rā de
 tinerēt̄: qm̄ ibi q̄sc̄ere nō poterat̄ q̄ offitū exereu
 erat̄ qd̄ nec die nec nocte q̄sc̄eret̄. q̄ eiecit̄ de sa
 cro loco q̄sc̄ebat̄ ab eis̄ v̄erariō. Sic q̄ habet̄
 q̄ntā penā. vicz̄ p̄uatiōis: quō vsurarij p̄uāt̄ sex
 bonis notabilib̄: vt̄ audistis. **S**exta p̄na p̄n
 cipal̄ vsurarij siue auarij ē pena s̄bite mortis. qz
 sepe tales mala morte subita z̄ iprouisa mori
 unt̄. Alij blasphemando z̄ diabolo se reddēdo:
 alij vsu: lingue z̄ mēorie p̄dēdo. alij ē q̄ morte
 suā p̄uidēt̄: r̄cū h̄nt̄ facere d̄ alijs disponēdis
 q̄ maḡ fuerūt eis cordi q̄ de restitutiōib̄ facti
 endis: de q̄b̄ nō curauerūt. Alij em̄ h̄nt̄ facere
 de carnis afflictioe z̄ infirmitate quā sentiūt: qz
 de piculo aienolūt̄ aut nō p̄nt̄ cogitare: qz ante
 oculos eoz̄ est̄ dolor infirmitat̄ corp̄is z̄ nō aie
 Alij etiāsi vellent̄ nō h̄nt̄ restituēdi spaciū sed re
 linquūt̄ dispositiōi alioꝝ. Et cū ipi viuētes pa
 tiū curauerūt isti min⁹ curabūt̄. De h̄ refert̄ Uin
 cē. vbi sup̄ exēplū de mala morte cuiusdā q̄ lo
 quebat̄ aie sue dicebat̄. Aia mea m̄lta bona tibi
 addidit̄: qd̄ tibi deest̄: mane mecum. z̄ cū magis
 ac maḡ vigeret̄ ad mortē: fecit̄ aī se apporari
 vasa aurea z̄ argētea z̄ tocalia p̄ciosa: i q̄z aspe
 ctu delectat̄ dicebat̄ teoz̄. Aia mea vides bec
 oia? si h̄. tibi nō sufficūnt̄ adhuc. p̄mirō tibi
 maiora: si mecum volueris remanere. Qui mori
 se sentit̄ z̄ desperat̄ aie. Aia mea exq̄ mibi nō
 vis adq̄sc̄ere: oib̄ demōib̄ te cōmendo. Quo
 dixit̄ miserat̄ aiam exhalauit̄. qz em̄ fenerator
 aiam suā diabolo venalē exhibet̄ p̄ vsuras: idō
 diabol⁹ eam in morte tanq̄ sibi vedit̄: z̄ rapit̄
 etiā nolentē: z̄ de corp̄e violentē educit̄. **A**d
 idē est̄ exēplū de L̄risaurio. iij. dialo. de q̄ ē d̄
 i homelia. xij. inē q̄dragita homelias. quē alij
 vocāt̄ L̄risoriū. qz cū eēt̄ plen⁹ vicijs z̄ i adq̄rē
 dis reb̄ auaricie factib̄ infatigabil̄ succēsus: infir
 mitate p̄cuss⁹ eadē hora q̄ erat̄ de corp̄e exirur⁹
 vidit̄ recerrios spūs volētes eū rapē: q̄s vbi cū
 qz se f̄erat̄ videbat̄. Et d̄si vocaret̄ filiū Ma
 riniū noie: q̄ fact⁹ erat̄ mōach⁹: n̄bil̄ pfuit̄ ei.
 Lepie q̄ sudaret̄ tremere: z̄ pallēscere: z̄ magnif
 clamorib̄ iducias perere: saltē vsq̄ mane: nec
 eraudiebat̄. h̄ recerrios spūs sustinere nō valēs
 h̄nt̄ inde se auertere voluit̄ ab eis: nec potuit̄.

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Et sic desperādo aia a corp̄e soluta est̄. **U**n vsu
 rari⁹ nō debet̄ h̄c inducias siue ip̄is dilatiōe
 qd̄ alijs vedit̄. Et de q̄dā alio ibidē d̄t̄ Uincen.
 qz cū sui infirmitate possit̄ moneret̄ qz restitue
 ret̄ z̄ restamētū oz̄ diareret̄ sacerdoti suo. Vos
 estis sacerdos meus: vos primū lego diabolo
 qui p̄pter enema mea que a me recepistis in
 p̄cro me fouistis. Similiter vxorē meā z̄ pue
 ros p̄ q̄b̄ vsuras feci: p̄cūta autē mea s̄nt̄ d̄ni
 mei q̄ meli⁹ possit̄ eā d̄fēdere. adhuc aie aiaz meā
 reddo diabolo cui diu fuit̄. Et sic illā stati d̄
 abol⁹ accepit̄. Itē de s̄bita morte d̄t̄ i p̄s. Viri
 sāguinū z̄ dolosi n̄ dimidiabūt̄ dies suos. Hi
 sē vsurarij q̄ fraudib̄ z̄ vsur̄ sugūt̄ vt̄ sanguis
 fuge victū pauper̄: vs̄ illō Eccl̄i. xxxij. Panis
 egētū vita pauper̄ ē. q̄ d̄fradat̄ eū hō sāguis
 est̄. Aliq̄ ci i ip̄a mēsa comedēdo z̄ bibēdo mor
 te s̄bita p̄cūrit̄. sic ille bisuntin⁹ d̄ q̄ s̄. N. Uñ
 s̄lts est̄ vsurari⁹: q̄ sup̄ oia h̄z̄ crocū
 idrū sp̄tē. quē si veniētē s̄tē eū sub pedib̄ ita
 atterit̄: qz q̄si mortuū derelinq̄t. Idē ar̄ refer
 gēs occupat̄ herbas q̄b̄ pascat̄ crocodyl⁹ p̄lebr̄
 oz̄. z̄ eis se inuoluit̄. crocodyl⁹ ar̄ cū ingluuie
 herbas gluties / glutit̄ idrū: qz cū in⁹ p̄forat̄ in
 toricat̄ subito z̄ occidit̄. Crocodyl⁹ q̄ d̄ rapia vi
 uit̄ eoz̄ q̄ venat̄ i aq̄ z̄ tra: ipenetrabilē h̄nt̄ pel
 lē: sc̄at̄ vsurari⁹ q̄ adq̄re rapidēdo iustitē z̄ p̄ aq̄
 z̄ p̄ frā: q̄ ipenetrabil̄ diuitijs. Idē ē mors oia
 p̄nerās. quā si aduerit̄ vsurari⁹ i tactu alie
 infirmitat̄: tot medicis opp̄mte eā q̄t̄ eā erraxit̄
 se videt̄. cū autē credit̄ se eē securū d̄ ea ali⁹ lare
 anguis i herba. d̄si comedit̄ aliquē cibū delici
 osū: mors ibi laret̄. Dec Uincē. Et subitūgit̄
 Uidi aliquē q̄ succre d̄ mēsa vbi fact⁹ comede
 rat̄ i medio dom⁹ sue: q̄ subito mortu⁹ cecidit̄.
 Ali⁹ i nuptijs p̄cuss⁹ morte subita p̄uēt⁹ ē. Ali
 us cū i die p̄tecost̄. magnū festū fecisset: z̄ i ma
 ne dispositus comedere nouos pullos anse
 inē vxorē vbera in p̄cā tacēs subito p̄cuss⁹ ami
 sit̄ z̄ sensū z̄ mortū z̄ vitā. Itē ali⁹ d̄ q̄ i ferr̄. Bre.
 i li dial. d̄si somnia vebemēt̄ ar̄cederz̄: z̄ p̄ som
 niū lōga vita sibi p̄missa fuisset: multas diu
 tias sibi p̄gregās. p̄ lōga vita sua: subito mor
 tu⁹ eas itactas reliq̄t. Itē cū q̄dā vsurari⁹ paz
 timeret̄ d̄i iudiciū. z̄ q̄dā nocte fact⁹ cenassz̄ z̄ cū
 vxore tacēz: s̄bito tremēs exilij. Et req̄sīt⁹ ab
 vxore qd̄ h̄eret̄ aie Ego mō fui rap⁹ ad d̄i iudī
 cii: vbi tot z̄ tātas q̄rimonias z̄ accusarētes au
 diui? me qz nesciui qd̄ agerē: z̄ cū diu fueri ad
 p̄nias expectat⁹: / audiuī sūmus iudicē snias da
 mnatiōis? me tulisset̄ me demōib̄ exp̄osus
 se: q̄ hodie debēt̄ ad me v̄ire z̄ me secū deferre
 Et cū h̄ dixisset̄ induit̄ q̄ndā v̄estē cuiusdā vis
 lis vadij: q̄ p̄debat̄ ad partē suā: z̄ exiit̄ do
 mū inuita vxore sua. Sui autē seq̄ntes eū inē
 nerūt̄ eū q̄si amētē i q̄dā eccl̄ia mōachoz̄ q̄ d̄i
 cebat̄ marurias suas: z̄ ibi cū custodierūt vsq̄
 circa sextaz. q̄ nec aliq̄ admonitiōe volebat̄ vel
 p̄ficari p̄cā: v̄l restituere: vel p̄nie signū facere
 Cū autē p̄ missaz sui eū ad domū reducerēt̄ q̄

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

irre iuxta fluvium: a parate eis navis cursu ra pidissimo ascēdēs i cursu aq: q a nullo videat ducti. camē p dicit v surari dicebat ea cē plenā demōib: a qb erat rapiēd⁹ z de portad⁹. Quo dicto rapit ab eis z i nauē ponit. q subito cursu retroacta cū pda sua disparuit. Uñ dno mō vi dēt angeli v surarios de portare post mortē: vt dicebat m gr Jacobo. Cū qdā miles mare trāsisset infirm⁹ / co gressus vanitate seculi vt acciper ordinē tēplarioz: z regulā eoz. p fiteret: portabāt ab ethiopiib: ad eundē locū. Et cū sui dicerēt ei qd amicos suos mādaret. Dicit eis q vidi st me deportari a qēcuoz dnoib: i paradisu. B dicebat p muros portatē eū ad rligionē. Cō trariū pōr dicit d feneratorib: qd aliqui portatē mōachi v clerici iduci albis vestib: pcellidat ad ecclia stica sepulturā. qz aie dū dcedūt sine ve

Exēpluz

Exēpluz

De penis i futuro.

Accusabunt in iudicio Uidelicet q. Regno celorum excluduntur Cū re v suraria trahit ad infernū Irredibunt a demonib

Primo de mltis accusabunt in iudicio futuro. Improperebit em eis quō rēpa sibi data ad pntiam vendiderint / selta violauerint / pau peres z alios spoliauerint: snias ecclie cōēpse runt: opa misericōie facere noluerūt: iudiciuz dei nō timuerūt. rursum chīm quancū in ipis fuit mortuū pro vsuris soluedis crucifixerūt. et de multis alijs accusabunt ibi: qz liberat qui mi seretur z cōmodat rē. Maledict⁹ est per cōtra r riu qui nō miseret nec cōmodat gratis: nec ser mones excusatiōis eius audient in iudicio. qz vt dicit Jacobi. iij. Iudiciū sine misericōdia fiet illi q nō fecerit misericōdiam. Q: vt dī Sopho. j. Argētū z auz eoz n̄ valebit libare eos i die su roz dñi. De h referē crm m gr Jac. d vitriaco.

Exēpluz

qdā feneratorē: q cū n̄ possit iduci a sacer dote suo q r stituerz totū: vocauit vrozē: filios z amicos suos: ait eis Sacerdos dē q nō possit saluari nisi r stitua totū p̄z olūcatē eoz a qb hū i s̄ qēqd dicit cū dō faciā pacē. fēc̄ ḡ eke esthamē tū: dimisit pecuniā i tres pres: y nā dimisit vrozē scōaz puer: scīā repōi fēc̄ i sacco. faciēs suos iurare: qz secū eā i sepulcro suo repōerēt: vt cū deo secū teneret iudiciū si ipeterz eū d̄ aliq: h̄iet vñ possit ei plac̄ iri offerēdo ei. Lo autē mortuo et

facto vt p̄cepar: pedisēq dom⁹ facit p̄scia dicit euidā quē amabat: qz si eā in iugē duceret / dō ceret eū quō diues fieret: z cū illo pacto secreti ei reuclauit. Cū autē ille venisset de nocte z aperuisset sepulcr⁹ / inuenit int⁹ busones / dicez pe / cunie d: narios ardētēs p os eoz p̄scietēs: et de v̄tre itez extrahētēs: z itez reponētēs: qz eo vi so timuit / z clauso sepulcro fugit: factū denun ciās. In h̄ ppendit q̄lter demones eoz aiam in inferno corq̄rent cū pecuniā sua: fm illd Job. xx. Diuitias qd deuorauit euomer: z de v̄tre illi⁹ extraheret eas dō: caput aspidū fuger: z occidet eū lingua vipe. C̄ Scdō v surarij a regē celo ruz excludūt. Uñ in ps. Dñe qd habi. in tab. tuo. Et sequit. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā: z mūera sup innocētes nō accepit rē. Uñ in yi rāspa. legit. qz cū qdā discipul⁹ fuit euidaz solitario fame magnē: z iussit ad citatē. p quibudā nēcitatib: explēdit: vidit ibi quendā feneratorē diuitē cū maḡ honore sepeliri: cū p̄ cessionib: rē. rediēs autē ad eremū inuenit maḡ gistrū suum a bestia deuorātū. Logitās autē de penitētia maḡi sui z sine: z de diuitijs z delictis vsurarij: z morte z sepultura honorabili: deo sp̄ans volebat redire ad seclm / indicans vanū esse dei fuitū. Qui reuelatū est ne ita sentiret: qz maḡ su licet mltas penitēcias fecisset z ml ra bona: de qb maxima merces debebat ei in celis: n̄ aliqd erat in eo purgādū: qd dñs ex maxima misericōdia volebat port⁹ hic punire qz in futuro: qd puniuit p penā mortē i ḡminiose: z ml post in co restat purgādū: s̄ leticia semp̄na adest ei z merces maxima: z mors i ḡminiosa cō uersa est in gl̄iam. Ecōtra licet diues in eremū cruciet p̄ p̄ctā suā: aliq̄ n̄ bona fec: de q̄ solu rione suā habuiz in p̄nti in honorabili morte et sepultura: nec futura merces ei restabat.

R excludit a reg celo rum

Tercio vsurari: cū re v suraria trahit ad patibulū infernale. fm illd Esa. xliij. Ad infernū dtraheris vsqz ad pfundū laci. Uñ dē Uincē. ybi s̄. Cū qdā vsurari⁹ ḡuiter ifirmaret: z ml velle restituerē: p̄cepit plenū bouē de frumē to paupib: erogare. qd cū fuit sui velle facere z frumētū accipē: inuenit illd quersum in ser p̄ntes. qd audies dicit v surari⁹ cōpūctus oīa restituit: z p̄cepit. qz mortu⁹ p̄iceret nudus in medio serpentū: vt corp⁹ sic voraret a serpētibus in p̄nti: ne aia voraret in futuro: qd factū fuit. cū corp⁹ ita vorauerūt serpētes qz nō diu miserūt ibi nisi ossa alba: qdā addūt qz euauerūt serpētes z remāserūt ossa alba z nuda cuz lūne. qd ḡ erit miseris q non restituit: Unde Deut. xxxij. Deuorabūt eos aues mortu ama rissimo: dētes bestiaz imitā in eos: cū furore trahentiū atqz serpentū. Quarto vsurarij accusant / irident / z subsanant a demonib: si cur luptus cap⁹ in fouea. dicit em eis z cū h̄ ber eoz demones. Ecce hō q nō posuit deū ad iurozē sibi rē. imo corq̄būt a demonib: sine cel / satioe cū filijs suis. qz p̄ctm eoz sp̄ ascēdit: nec

S Ad infer nū trahit Exm

T v surarij a demo nib: accy sant

Exēpluz

P

Erocody lus, Jdr̄ sen pens

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

Exēpluz

De mutuis et cōtrac. vsurariis.

Exm. gescit die ac nocte. id nec cessabit tormētū eoz: fū illd' Apoc. xiiij. Cruciatū ē igne z sulphū: re: z ascēdet fum' tormētoz in seclā seclōz. nec hēbūt reqem die ac nocte. De h' d' Uinc. vbi s. q' qdā in visōe vidit vsurarioz filios pibus maledicētes: z dicētes. Maledic' s'is tu: qz p' p' te crucior: z veni in hūc locū tormētoz: q' nō docuisti me aliqd' artificii vñ viuere nisi fene/ rari: corrupisti me vbo exēplo z pecunia tua. Ecōtra p' p'plicabat maledicōes filio di. q' p' euz z alios vsuras exercuerat: nec restituerat: z sic p' h' penā efnā acq'sierat. Jē alius vidit in fundo iferni in incēdio. pfundissimo vsurarios cruciari: q' su: r' p'mi cruci in vsur': et de v're eoz q' si arborē maximā ascēderē: vbi torq' bāt p' ramos filij q' ab ipis extēat p' diuersas gnati ones sibi ad inuicē maledicētes: z de se ad inuicē m' p'rentes. De q'bo o'ib' bñ d' illd' Sap. iij. Maledicta creatura eoz. Hec omnia Uinc. in spec. mor. li. iij. p. vij. di. x. q' in exēplis ibidē se pius allegat mag' in Jac. de vit. Ecce q' horre das penas hūc timere vsurarij. Utinā z becat tendere mlti q' vsur' se occupāt in mutuis su/ per domib' / villis / castr' / agris / pris / vineis / z ceteris reb'. vel q' spe p'pine aut rerriturōis mu tuat: z tñ oēs illi vsurarij dici nolūt. Rogem' q' deū vt oim' talū corda illustret ad cogitēduz h' mala sua: z vt h' restituat z satisfaciāt: ne et naltere penis p'missis z maiorib' puniāt: Per chīm dñm nrm Amen.

Exm. mlti vsu rarij dici nolūt.

De excusantib' se ab vsura rōne du/ bij aut piculi. Sermo. CXVIII.

Rēdit oim' maloz

Rest cupiditas. ad Timo. vij. In p'ce. ser. audisti p'les penas vsurarioz: q's mlti passi sūt: z hodie aliqñ iusto dei iudicio pa/ tiunt h' in h' mūdo: in vita z in morte. Et tandē d' penis tribilib' post mortē: q's hēbūt expecta re oēs vsurarij: imo mlti q' vsurarij vocari no/ lūt: z tñ sūt. vt dixi in si. ser. p'ce. Quō ē vsura p' bibet ab ecclia militate p' sacra septurā: p' cano/ nes sacros: doctores sacros: z leges i' piales. S; qz mlti sūt q' se excusare volūt: qñq' rōne piculi: qñq' rōne dubij. Jō de talib' nūc dicere cogita ut. Pro grā Ave. Ra. oim' ma. est cu. vbi s.

A Tres re/ gule sci/ Bernar/ dunt.

In p'nci ser. vidēdū erit: qñ q's excusari pos sit rōe dubij vel piculi: z qñ nō. Et p'mo p' in tellectu dicēdoz. nōnde sūt s; bñm Bernardi. in ser. de p'rac. tres regle gnāles. P'ria. In mu/ tuis veris vel inēptariis spe lucri fact' p'nci/ palit' dubiū seu piculū a fenore nō excusat. Et d' murū interpretariū illd' / vbi nō est exp'ssuz murū: s; qdā alt' p'etus emptōis aut vēditio nis: vel locatiōis q' sapit nām murū p'pter cer/ tas circūstantias in eo cōtines. Sed p' in rel ligētia hui' regle et duaz sequentiū est nōndū: q' nulla p'ditio seu circūstātia aliq' accūm ex

natura sua viciōsuz excusare valet: nisi fm q's ab eo rōne viciōsitaris remouere pōt. vbi grā. O see. i. ait dñs ad O see. Uade z sume tibi vpo rez fornicariā: z fac tibi filios fornicationū: qz fornicās fornicabit' fra a dño. Ecce q' p'pha lici te fornicat: nec ob altā cām sibi licebat / nisi qz ex p'cepto dñi fornicat' est. Dicit tñ Nicol. de 27. q' fm b. Hiero. in plōgo hec m'lier nō fuit fornicaria fm eoz: sed fm mēte rōne idolay trie: qz erat idolatra z gētilis. qz p' h' signū mag' gis m'debat s'gto. s. idolatrie p'p'li future: q' p' h' p'cabat. Et sic O see ex p'cepto dñi accepit eaz in vporē. Et vult Nico. de 27. q' hec m'lier ha/ buit p'us filios gētilis. z sic O see accepit ma tre cū filiis. Nā filij q's postea genuit / vt vporē O see nō poterāt dici filij fornicationū: nec eoz porat' / nec idolatrie: qz p'pha h' nō p'missit. Et est sensus in rex. fac filios fornicationuz. filios fornicabit' fra. s. decē tribuū z duaz a dño: per idolatriā q' est spūalis fornicatio. Jē cū hebrei in expoliatiōe egyptioz excusent' a furto Ezo. xij. Et nō ex alia cā: nisi qz ex p'cepto dei qui est dñs vniuersoz gnālis: res nō sue facere sūt sue. Sic in p'posito si dubiū vel piculū excusare de/ bet crime vsure vere vel interpretatiue: h' nō pōt esse nisi qñ dubiū vel piculū v'tutez h'nc collēdi rōne vsure vere vl' interpretatiue. sed qz qñ i mu tuis veris vel interpretatiuis / si sūt p'ncipaliter spe lucri: vsure viciū annexū est. Ideo dubiū z piculū de sui natura a tali murtuo viciōsitarē nō collūt. vt p'z extra de vsu. in c. nauiganti. in p'ncipio. **S**ecda regla q' dubiū vel piculū a fenore nō excusat / nisi ap'd lucranē includat' dñū atqz vsus rei piclitaris cū q' lucriat. P'rio qdem dñūm: qz ex re sua homo lucrari debet. **S**ecdo lucri. qz vsus rei ex q' lucri puenit: debz mediate vel imediate ad lucranē p'rinere. qñ/ cūqz q' in actu mercādi periculū mercū vel pe cunie nullo mō r'p'pectu act' mercādi spectat ad ipm p'mū mercantē siue tradentē: sed solū aut res tradite sūt. tñc eo ipō eoz vsus z dñū q' ad actū illū mercādi spectat ad solū illū aut picu lo currūt: res em' p'dit' dño suo. **T**ercia r'la est bec. Pericul' seu dubiū a fenore nō excusat vbi in p'ctu causa r'pis nō p'rij aliqd' plus spat' hui' regle ratio est: qz ibi sp' p'sumit esse mu/ tuū vey. vel interpretatiū cū spe lucri. p' incur rens r'ps. Nec regla satis p'z ex p'cedētib' r'is: z ex his q' dicta sūt ser. ex. 3. R. **E**x p'missis q' colligi p't q' in p'ctu z in mutuo vero vel inē/ ptatiuo q'duplex dubiū seu piculū p'ngere p't.

Secda
gula

- Capitalis z nō lucri
- Uidelicet Lucri z nō capitalis
- Nec capitalis nec lucri
- Capitalis z lucri

Primū q' dubiū seu periculū in p'tractu cō tingere pōt: capitalis z nō lucri. z qñ ibi sit vsu ra. De h' sūr nōndū q'tuoz casus. Prim' casus si q's mercatori nauigaturo p' mare tradat cen'

B